

زنجیره‌ی پەرورده و بانگه‌واز

(۳۴)

زانستی

باش خویندنه‌وهی قورئان

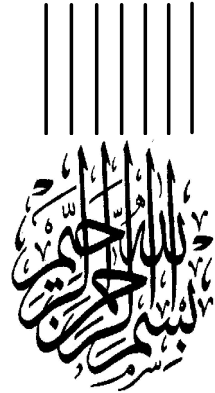
(علم (لتجویر))

نوسینی

م. دلیر خالد حسن

۱۴۲۹ کۆچی - ۲۰۰۸ زاینی

چاپی به‌که‌م

چاپی یه که م

ز ۲۰۰۸ ک - ۱۴۲۹

زنجیره ی په روه رده و بانگه واز

(۳۴)

ژماره ی سپاردن

(۸۷۹)

له بئاو کراوه کانی

سایتی به هه شت

www.ba8.org

هه مېشه له گه لمان بن بو به ره مې نوي

کتیبی ژماره ۷۳

پیشه کی

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله حقَّ حَمْدِهِ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ لَأَنْبِيَّ مِنْ بَعْدِهِ وَمَنْ
 دَعَا بِدَعْوَتِهِ وَسَارَ عَلَى نَهْجِهِ وَعَضَّ عَلَى سُنَّتِهِ وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ
 الرَّاشِدِينَ مِنْ بَعْدِهِ وَبَعْدُ.....

سو پاس و ستایشی بیّ پاییان بو ئه و خوییهی دوی ئه وهی
 باوکه گه وره مان (آدم) ی (علیه السلام) دابه زاند بو سهر زه وی، که
 ئه م سهر زه وییهی بیّ په یام و بهرنامهی خوی نه کردووه،
 به لکو به بهرده وامی خوی په روه ردگار پهرتوکی خوی یه که له
 دوی یه که ناردوته خواره وه، له ریگهی پیغه مبه رانه وه (علیه
 الصلاة والسلام) ئیمهی پیّ ئاشنا کردووه. یه کی که له و پهرتوکانه و
 کو تا پهرتووک بو سهر یه کی که له پیغه مبه ران که کو تا
 پیغه مبه ره قورئانی پیروزه بو سهر (محمد) (علیه الصلاة والسلام)،
 ئه و قورئانهی که خوی گه وره ناردوویه تی وه که ری
 نیشاندهریک بو هه موو خه لکانی سهر زه وی وه که

ده فه رموویت: ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ ..... ﴾ (البقرة: ١٨٥).

وه ئه و قورئانهی ئه گهر خوای گه وره دایبه زاندایه بو سهر چیاکان له ت له ت ده بوون له ترسی خوای گه وره دا وه ک

ده فه رموویت: ﴿ لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ..... ﴾ (الحشر: ٢١)، وه خوای گه وره

قورئانی بو سه رمان داگرتوووه بو ئه وهی بیخوینینه وه و کرده وهی پیبکهین، به لام چۆن بیخوینینه وه؟ به و شیوهیهی

خوای گه وره فرمانی پی کردوووه که ده فه رموویت: ﴿ وَرَتَّلِ

الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ..... ﴾ (المزمل: ٤)، واته کاتیک قورئانت خوینده وه

پیته کانی پوون بکه ره وه و به له سه رخوی بیخوینینه وه،

ئه مه ش نا کریت ئه گهر به ته جویده وه نه خوینریتته وه، بویه به

پشتیوانی خوای گه وره هه ستام به نووسینی ئه م په رتووکه

بچووکه له م بواره دا. ئه گهر چی له سه ر ئه م بابه ته زور

نوسراوو دانراو هه یه، به لام ئه وهی سه رنجی پاکیشام بو ئه م

کاره ئه وهیه چه ند شتیکم لیڤه دا هیئاوه که له په رتووکه کانی
 تر دا یان نایبینی یان به که می هیئاوییه تی به تایبه تی له
 کۆتایی ئه م په رتووکه چه ند تییبینییه کی گرنگو چه ند
 هه له یه کی دووباره کراوه ی قورئان خوینانم خستۆته ږوو که
 به ویستی خوا سوودو قازانجیکی زۆری ده بیټ گهر به ووردی
 تییبینی بکریټ. له کۆتاییدا سوپاس بو ئه و خوییه ی که شتی
 چاک به نازو نیعمه تی ئه و دهستی پی ده کریټ و هه ر به نازو
 نیعمه تی ئه و کۆتایی پی دیت، وه هه ر خوینه ریکی به ږیز هه ر
 سه ره نجیک و تییبینییه کی هه بوو با ئاگادارم بکاته وه، به لکو
 ئه گه ر ده رفه ت بوو له چاپی تر دا سه ره نج و په خنه که ی
 په چاو بکریټ و خوی گه وره پاداشتی چاکی بداته وه.

سبحانک اللهم و بحمدک اشهد ان لا اله الا انت استغفرک و اتوب الیک .

دلیر خالد حسن

٢٥ / ذوالحجّه / ١٤٢٩

ژ.م (٠٧٧٠٢٢٣٧١٦١)

علم التجويد

زانستی باش خویندنه وهی قورئان

پرسیار: وشه ی ((التجويد)) چی یه له زمانه وانیی و زاراوه دا ؟
وه لام:

له زمانه وانیدا: بریتی یه له هیئانی شتیك به چاکی.

له زاراوه دا: زانستیكه پیی دهناسریتته وه پیدانی هه موو پیتیك ئه وهی ماف و شیاویتی له سیفەت و دریزکردنه وه و، به سووک و قورس خویندنه وهی هه ندیک له پیته کان و جگه له مانه.

پرسیار: مه به ست چی یه له ((علم التجويد)) ؟

وه لام: مه به ست له زانستی باش خویندنه وه ریك ده رکردنی وشه کانی قورئانی پیروژ هه ر چۆن وه رگیراوه له پیغه مبه ری هه ره زمان پاراوه وه (ﷺ)، وه وتراوه مه به ست پیی پاراستنی زمانه له هه له کردن له په رتووکی خوی گه وره دا (قورئانی پیروژ).

پرسیار: حوكمی شه رعیی خوی گه و ره چیه له باره ی (علم التجوید) دا ؟

وه لام: له شه رعدا فی ربوونی زانسته که (فه رزی کیفائییه) واته هه ندیک مسولمانان پیی هه لسن له سه ر مسولمانانی تر ده که ویئت، به لام کارپی کردنی له کاتی خویندنه وهی قورئاندا (فه رزی عهینه) واته پیویسته له سه ر هه موو مسولمانیک پیاو بیئت یا خود ئافرته کاتیک ویستی قورئان بخوینیت به (تجوید) ده وه بیخوینیت جا له کاتی پیش نویژی (إمامة) دابوو یا خود بوخوی ده یخویند^(۱) به لگهش بو ئه مه ووتهی خوی

گه و ره یه که ده فه رمویت ﴿ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴾ (المزمل: ۴).

واته کاتیک قورئانت خوینده وه پیته کانی پوون بکه ره وه و به له سه ر خوی بیخوینه وه، وه ئه مهش ناکریت ئه گه ر به ته جویده وه نه خوینریتته وه^(۲) وه له بهر ئه وهی عبدالله کوری

(۱) هداية المتسفيد في أحكام التجويد للشيخ محمد الحمود أبي ريمة ص: (۵)

(به ده ستکارییه وه).

(۲) مختصر تفسیر الطبری (به ده ستکارییه وه).

مسعود (په زای خوی لیبیت) قورئانی به پیاویک ده خوینده وه،
 پیاوه که نه م ئایه تهی خوینده وه ﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ ﴾
 (التوبة: ۶۰) به بی دریژکردنه وهی ووشه ی ﴿ لِلْفُقَرَاءِ ﴾، عبدالله
 کوری مسعود فه رموی: پیغه مبهری خوا ﷺ ئاوه ها پیمانی
 نه خوینده وه، پیاوه که ش وتی نه ی چۆن پیتانی ده خوینده وه
 نه ی باوکی عبد الرحمن؟ نه ویش هه مان ئایه تی خوینده وه و
 ووشه ی ﴿ لِلْفُقَرَاءِ ﴾ ی دریژ کرده وه^{(۳)(۴)}.

(۳) رواه سعيد بن منصور في سننه وصححه الألباني.

(۴) من آداب الإسلام لإصلاح الفرد والمجتمع لفضيلة الشيخ محمد بن جميل زينوص: (۵-۶).

بابه تی یه که م

یاساکانی (نونی ساکین و ته نوین)

(نْ ، نٌ ، نٍ ، نٌ)

- واته کاتیك (نْ ، نٌ ، نٍ ، نٌ) له دوایانه وه بیټ یاخود بگهن به (۲۸) پیته که ی زمانی عره بی .

- مه به ست له نونی ساکین ئه و نونه یه که (سکون) له سه ری بیټ یاخود (فتحة و ضمة و کسرة) ی پیوه نه بیټ وهک :

(مَنْ ، عَنْ ، لَنْ ، إِنْ ، أَنْ)

- مه به ست له ته نوینی (فتحة و ضمة و کسرة) دوو (فتحة و ضمة و کسرة) یه که خوئیان له خوئیاندا دهن به نونی ساکین وهک :

(جَنَّاتٌ) ده بیټ به (جَنَّاتٌ) .

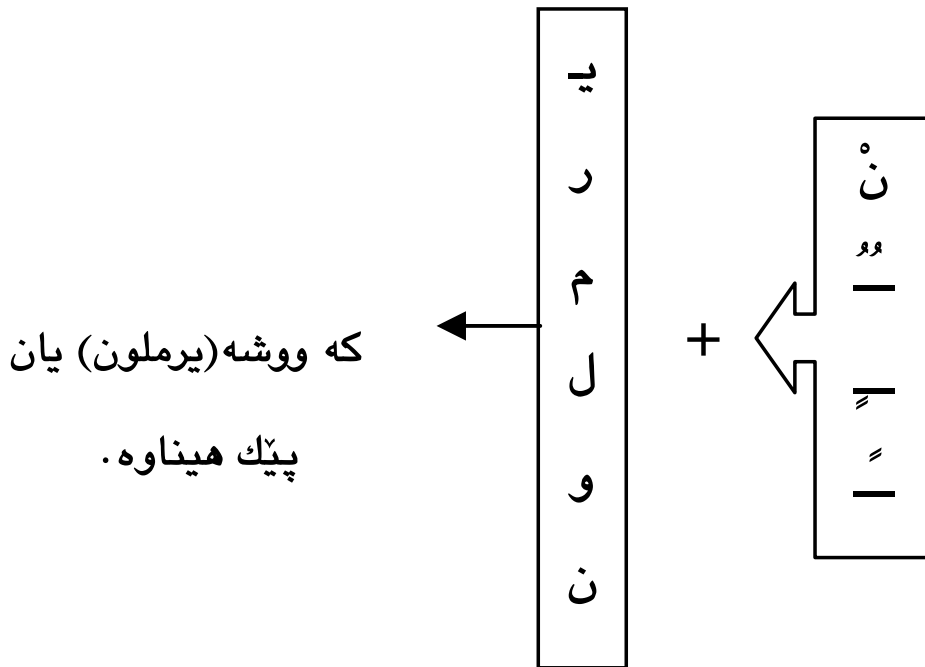
(جَنَّاتٍ) ده بیټ به (جَنَّاتٍ) .

(عُرْبًا) ده بیټ به (عُرْبًا) .

ياساي يه كه م

((الإدغام))

واته تيّه لکيشانى کۆتايى ووشه يه ك به سه ره تاي ووشه يه ك
 كه له دوایه وه ديت، ئەمه ش کاتيک ده بيت ئەگەر له دوای (ن°،
 ُ، ِ، ٌ) هوه پيته کاني (يـ، ر، م، ل، و، ن) هاتن
 كه کۆبوونه ته وه له ووشه ي (يرملون) دا. به م شيوه يه:

له م کاته دا نونه ساکینه که لا ده بهین یا خود یه کیک له (فتحة ،
 ضمة ، کسرة) کان لاده بهین و (شدة) ( ) ( ) بو سه ر پیتته کانی
 (یرملون) داده نیین و (شده) که جوان دهرده برین.

نموونه:

(مِنْ نَارٍ)	ده بیئت به	(مَنَّا) .
(غَفُورٌ رَّحِيمٌ)	ده بیئت به	(غَفُورٌ رَّحِيمٌ) .
(مِنْ مَّسَدٍ)	ده بیئت به	(مَمَّسَدٍ) .
(نَذِيرًا لِلْبَشَرِ)	ده بیئت به	(نَذِيرٌ لِلْبَشَرِ) .
(مِنْ لَدُنْ)	ده بیئت به	(مَلْدُنْ) .
(مِنْ وَّرَائِهِمْ)	ده بیئت به	(مَوَّرَاءِهِمْ) .
(لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ)	ده بیئت به	(لِقَوْمِيٍّ مُؤْمِنُونَ) .
(مِنْ وَآلٍ)	ده بیئت به	(مَوَّآلٍ) .
(هُدًى وَرَحْمَةً)	ده بیئت به	(هُدًى وَرَحْمَةً) .
(ظَلَالٍ وَعُيُونٍ)	ده بیئت به	(ظَلَالٍ وَعُيُونٍ) .
(حِطَّةٌ نُغْفَرُ)	ده بیئت به	(حِطَّةٌ نُغْفَرُ) .

دوو تیبینی:

۱- ئە گەر (ن، ن، ن، ن) گە یشتن بە پیتەکانی (ینمو) پیی دەوتریت (الادغام بَعْنَةً) واتە مینگە دار بە لام ئە گەر گە یشت بە هەردوو پیتی (ل، ر) پیی دەوتریت (الادغام بِلَا غُنَّة) واتە بی مینگە.

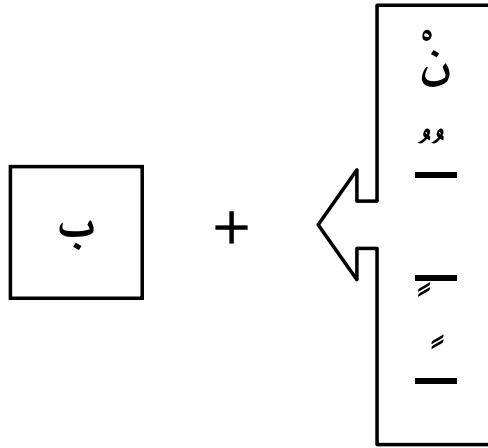
۲- (إِدْغَام) لە یەك وشەدا پروونادات بە لكو وهك خووی دەخوینریتە وه، وهك:

(قِنْوَان ، صِنْوَان ، دُنْيَا ، بُنْيَان).

یاسای دووهم

((الإِقْلَاب))

واتە هەلگیرانە وهی (ن) یاخود یەکیك له (فتحة، ضمة، كسرة) کانێ ته نوینی (ئ، ئ، ئ) بۆ میمیکی ساکینی مینگە دار کاتیك بگەن بە پیتی (ب)، بە لام (باء) هکه وهك خووی دەمیینیتە وه:

نمونه :

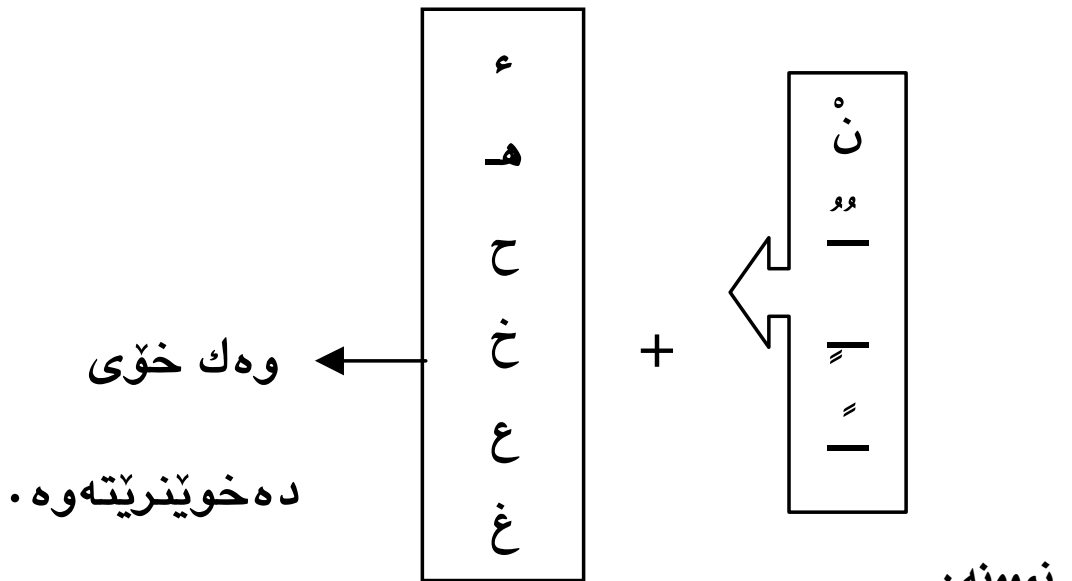
(مَمِّ بَعْدَ).	ده بیٚت به	(مِنْ بَعْدَ)
(الْأَمْبِيَاءَ).	ده بیٚت به	(الْأَنْبِيَاءَ)
(سَمِيعٌ بَصِيرٌ).	ده بیٚت به	(سَمِيعٌ بَصِيرٌ)
(شَيْئٌ بَصِيرٌ).	ده بیٚت به	(شَيْءٌ بَصِيرٌ)
(لِيَمَّ بِالْأَسْتَتِهِمْ).	ده بیٚت به	(لِيَأَّ بِالْأَسْتَتِهِمْ)

تییینی :

میمی مینگه دار ئه وهیه ههردوو لیو باش له یهك نه دهیت به لكو
 بوشاییهك له نیوانیاندا بمینیت .

یاسای سییه م ((الإظهار الحقی))

واته خویندنه وهو دهرخستنی (نْ ، نُّ ، نِ ، نٌ) وهك خویان کاتیك بگهن بهو پیتانه ی که شوینی دهرچوونیان قورگه که بریتین له (ء ، هـ ، ح ، خ ، ع ، غ) بهم شیوهیه:

نموونه :

مِنْ عِلْمٍ
مَنْ ءَامَنَ

مِنْ خَيْرٍ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ

مِنْ غَلٍّ

جُرْفٍ هَارٍ

يَنْعَقُ

يَنْحِتُونَ

يَنْهَوْنَ

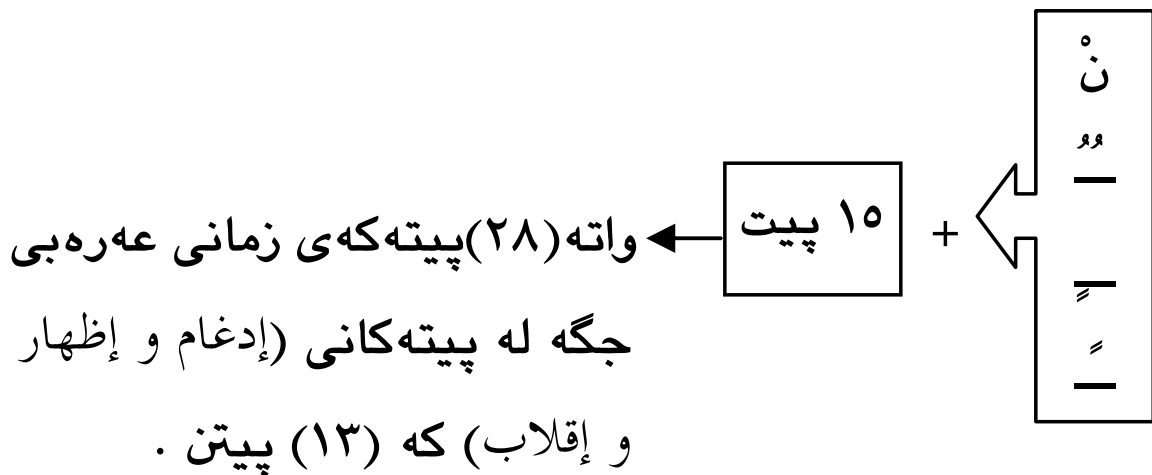
يَنْأَوْنَ

فَسَيَنْغَضُونَ.

یاسای چوارهم

((الإخفاء))

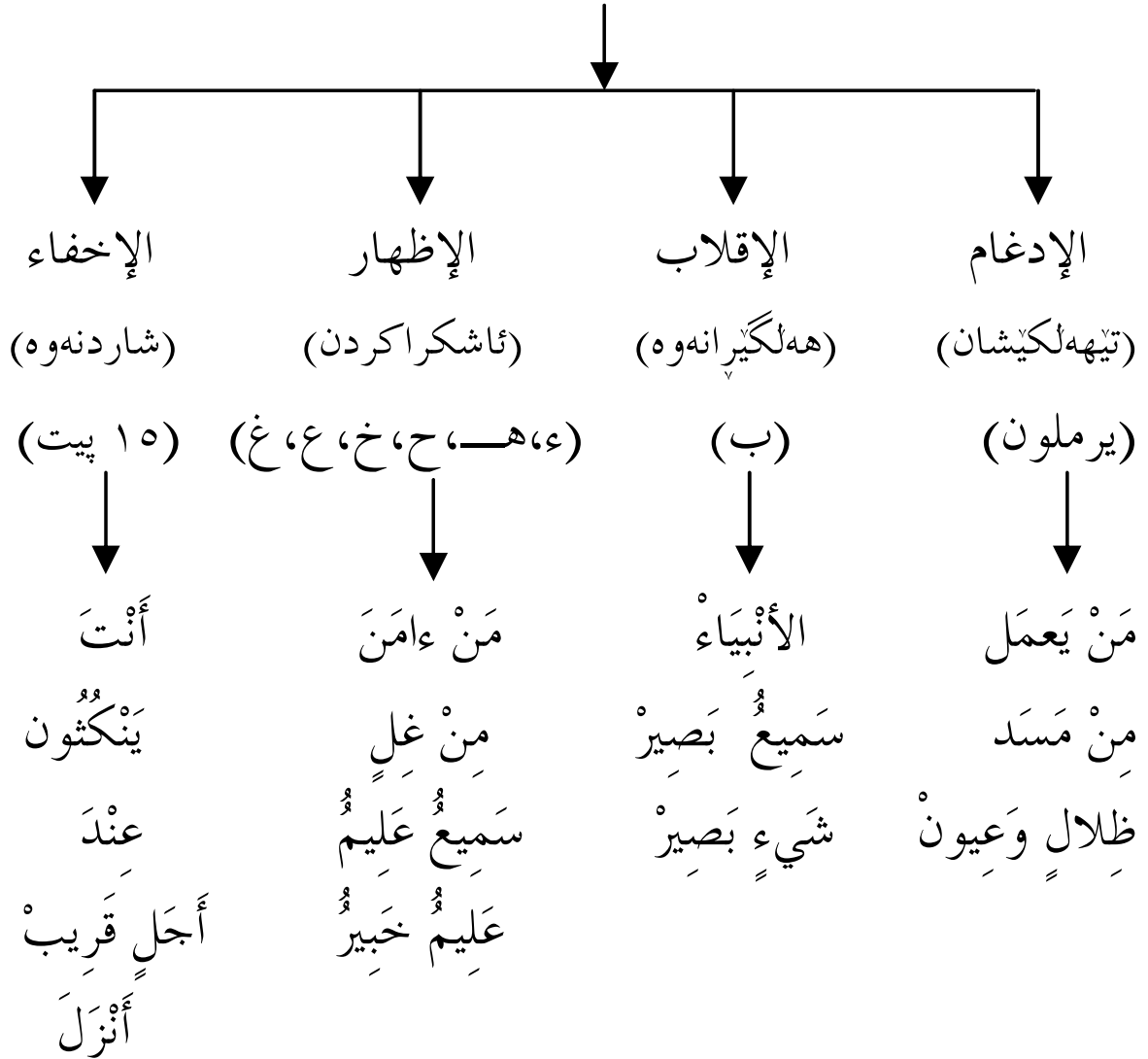
واته شاردنه وهی (نْ ، نُّ ، نٌ ، نٌ) کاتیك بگن به (۱۵) پیت
 واته جگه له پیته کانی (إدغام و إظهار و إقلاب) که بریتین
 له (۱۳) پیت له م حاله ته دا مینگه ددهینه (نْ ، نُّ ، نٌ ، نٌ)
 واته ئەم یاسایه نهئه وهتا (نْ ، نُّ ، نٌ ، نٌ) دهرنه برین وهکو
 (إدغام) نهئه وهتا ئاشکرای کهین وهکو (إظهار) واته له نیوان
 ههردووکیان دایه به م شیوهیه:

نمونه:

جَنّاتٍ تَجْرِي	صَفَاً صَفَاً	مَنْكُمْ
مِنْ فَضْلِهِ	جَنّاتٍ تَجْرِي	مُنْذِرٌ
شَيْءٍ فَرُدُّوهُ	يَنْكُثُونَ	مُنْتَهُونَ
فَأَنْظِرْنِي	أَنْزَلَ	عِنْدَ
أَنْتُمْ	أَجَلٍ قَرِيبٍ	مُصِيبَةٍ قَالِ

یاساکانی (ن، م، ه، ع)

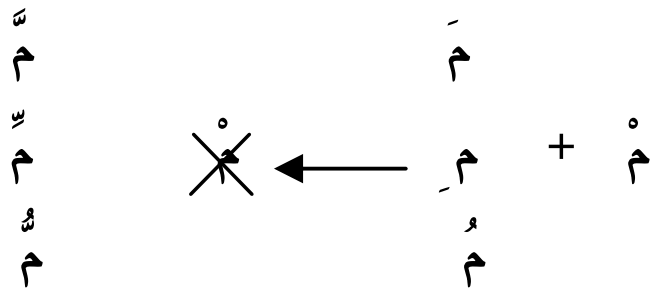

بابه تی دووهم

یاساکانی ((م))

یاسای یه که م : (الإدغام الشفوي) یان (الإدغام المتماثلین):

واته تیّه لکیشانى ووشه یه ك كه کۆتاییه که ی میمی ساکین
 بیّت (م) له گه لّ ووشه یه ك له دوایه وه بیّت و سه ره تاکه ی
 میمیکی (متحرك) بزواو بیّت (م ، م ، م) ، له م کاته دا میمه
 ساکینه که لاده بهین و (شدة) ( ) له سه ر میمه (متحرك) ه که
 داده نیین و دوو چرکه ده یگرین به م شیوه یه :

نمونه :

	ده بیّت به	هُمَّ مِنْهَا
هُمَّ مِنْهَا	ده بیّت به	مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ
مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ	ده بیّت به	لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ
لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ	ده بیّت به	مِنْكُمْ مَرَضَى
مِنْكُمْ مَرَضَى		

یاسای دووهم: (الإخفاء الشفوي) شاردنه وهی ((لیو)) :

واته شاردنه وهی (م) میمی ساکین کاتیک بگات به پیتی
 (ب)، به شیوازیك مینگهی بدریتی ههردوو لیو به ته واوی لیك
 نه دریت به لکو بوشاییهك له نیوانیاندا بمینیت، به لام (باء) هكه
 وهك خوی ده خوینریتته وه به م شیوهیه:

م + ب = شاردنه وهی (میم) به مینگه وه

نمونه:

وَهُمْ بِالْآخِرَةِ	إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ
جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ	ذَلِكَ بِأَنَّهُ
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ	يَوْمَهُمْ بَارِزُونَ
جَاءَكُمْ بِهِ.	

یاسای سییه م: (الإظهار الشفوي): ئاشکرا کردنی (لیو) :واته
 ده رخستنی (م) میمی ساکن وه کو خوی کاتیك له دوایه وه
 (۲۸) پیته که ی زمانی عه ره بی بیّت جگه له (ب،م) ، به م
 شیوه یه:

م + ۲۸ پیت - (ب،م) = میمه که وه ک خوی ده خوینریته وه .

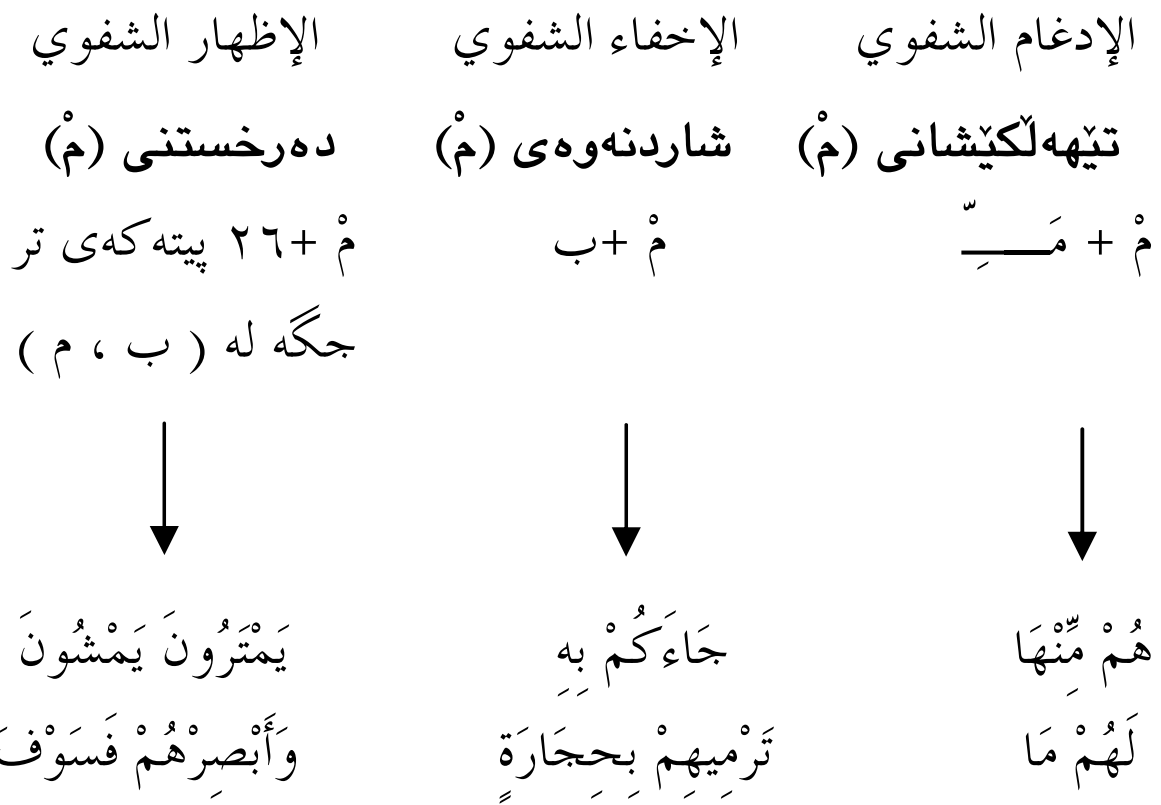
نمونه:

لَهُمْ فِيهَا	الْحَمْدُ
عَلَيْهِمْ وَلَا	أَنْعَمْتَ
فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ	وَأَمْتَرُوا
فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا	أَمْ لَكُمْ
وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ	

تیبینی:

به لام ئە گەر له دوا ی (م) هوه (و،ف) هات ئەوا میمه
 ساکینه که جوانتر ده رده پردریت .

ياساكانى ((م))

بابه تی سییه م

جوره کانی تییه لکیشان (الإدغام)

جوری یه که م:

تییه لکیشانى دوو پییتی وهك یهك (الإدغام المتماثلین):
 ئەم جوره (إدغام) ه کاتیك پوو دەدات ئەگەر هاتوو کۆتایی
 وشه یهك به پییتیکی زه نه دار (ساکن) هات و سه رتای
 وشه که ی له دوایه وه دیت هه مان پیت بیّت به لام (متحرك) بیّت
 واته (ساکن) نه بیّت، له م کاته دا پیتته (ساکن) ه که لاده بهین و
 پیتته (متحرك) ه که (شدة) یه کی له سه ر داده نیین به م شیوه یه:

پییتیکی (ساکن) + هه مان پیتی (متحرك)

ت + ت ← ه

نموونه:

فَمَارَبَحَتْ تِجَارَتُهُمْ	ده بیّت به	فَمَارَبَحَتْ تِجَارَتُهُمْ
يُدْرِكُكُمْ	ده بیّت به	يُدْرِكُكُمْ

یَوْجِهٖ	ده بیټ به	یَوْجِهٖ
یُكْرِهِنَّ	ده بیټ به	یُكْرِهِنَّ
اضْرِبْ بَعْصَاكَ	ده بیټ به	اضْرِبْ بَعْصَاكَ
فَلَا يُسْرِفِی الْقَتْلِ	ده بیټ به	فَلَا يُسْرِفِی الْقَتْلِ
وَقَدْ دَخَلُوا	ده بیټ به	وَقَدْ دَخَلُوا
بَلَّا یَخَافُونَ	ده بیټ به	بَلَّا یَخَافُونَ
تَسْتَطْعِ عَلَیْهِ	ده بیټ به	تَسْتَطْعِ عَلَیْهِ

تیبینی:

١. (إدغام متمثلین) له (یاء) دا پرووندات وهك:

﴿...الَّذِي يُوعَدُونَ﴾ (المعارج: ٤٢).

٢. (إدغام متمثلین) له (واو) دا به مه رجیك پرووده دات، ده بیټ

پیش واوه ساکینه که (فتحة) ی له سهر بیټ وهك:

إِتَّقُوا وَآمَنُوا	ده بیټ به	إِتَّقُوا وَآمَنُوا
آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ	ده بیټ به	آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ
عَصَوْا وَكَانُوا	ده بیټ به	عَصَوْا وَكَانُوا

جۆری دووهم:

تییه لکیشانی دوو پیٹی لیکه وه نزیك (الإدغام المتقاربین):
 ئەمه کاتیك پرووده دات دوو پیئت بگهن به یهك شوینی
 دەرچوونیان لیکه وه نزیك بیئت، به مه رجیك یه كه م پیتیان
 (ساكن) بیئت و دووه میان (متحرك) بیئت، لی ره دا (ساكن) ه كه
 لاده بهین و (شدّة) (ّ) له سه ر (متحرك) ه كه داده نیین، به لام
 ده بیئت به م شیوه یه به دوا ی یه كدا بیئت:

۱. ل + ر

۲. ق + ك گهر پاش و پییش بخریت پوونادات.

نمونه:

بَلْ رَبُّكُمْ	ده بیئت به	بَرُّبُكُمْ
بَلْ رَفَعْنَاهُ	ده بیئت به	بَرَفَعْنَاهُ
وَقُلْ رَبِّ	ده بیئت به	وَقُرَّبِّ
نَخْلُقُكُمْ ^(۱)	ده بیئت به	نَخْلُقُكُمْ

(۱) تهنه له سوره تی (المرسلات) دا هاتوو له قورئانی پرۆزدا، ئایه تی (۲۰).

جۆری سییه م:

تییه لکیشانی دوو پیتی هاو په گه ز له شوینی ده رچوونیا ندا
(الإدغام المتجانسين):

بریتی یه له تییه لکیشانی دوو پیت که شوینی ده رچوونیا ن
یه ک شوینه، به لام له پوخساردا جیاوازن، به مه رجیک یه که م
پیتیان (ساکن) بیئت و دووه میان (متحرک) بیئت، لی رهدا
(ساکن) هکه لاده بهین و (متحرک) هکه (شدة) ی له سه ر داده نیین،
ئه مه ش له سی کومه له ی سه ر به خودا پووده دات که ئه مانه ن:

۲. (ث ، ظ ، ذ)

۱. (ت ، د ، ط)

يَلْهَثُ ذَاكَ ← يَلْهَذَاكَ

وَجَدْتُمْ ← وَجْتُمْ

إِذْ ظَلَمْتُمْ ← إِظْلَمْتُمْ

عَاهَدْتِ ← عَاهَتِ

لَقَدْ تَابَ ← لَقَّتَابَ

أَثَقَلْتُ دَعْوَةَ اللَّهِ ← أَثَقَلَدَّعْوَةَ اللَّهِ

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ ← وَقَالَ طَائِفَةٌ

كَفَرَتْ طَائِفَةٌ ← كَفَرَ طَائِفَةٌ

أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمْ ← أُجِيبَدَّعْوَتُكُمْ

ئهم دوو نموونه یه له نیوان
(تاء) و (طاء) دا دهرده پردریت .

{	بَسَطَتْ ←	بَسَتْ
	أَحَطَتْ ←	أَحَتْ

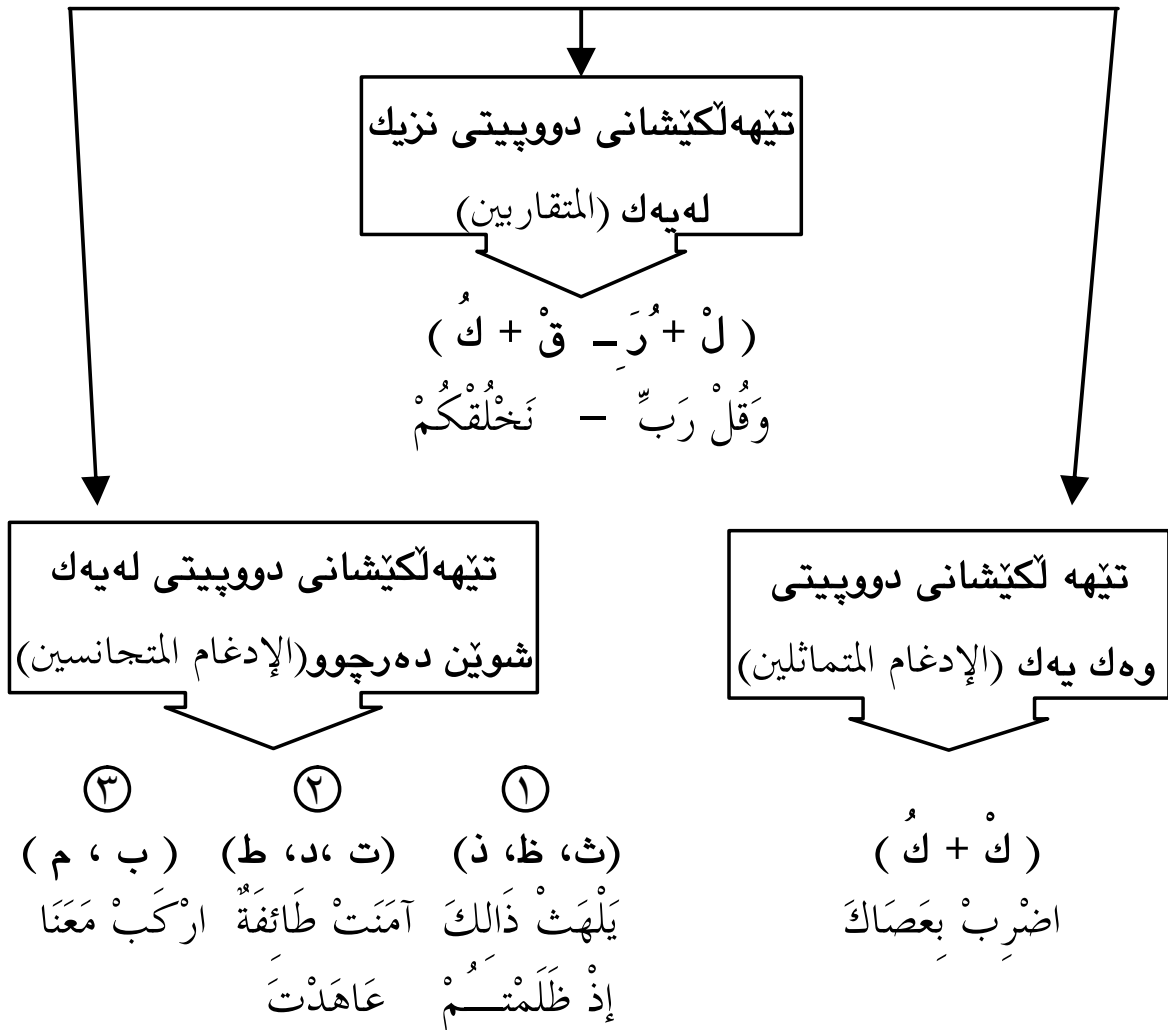

۳. (ب ، م)

يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا ← يَا بُنَيَّ ارْكَمَّعَنَا

گهر پاش و پیش بخریت (ادغام) روونادات به لکو
(إخفاء شفوي) روو ده دات.

جوړه کانی تیهه لکیشان (الإدغام)

بابه تی چواره م

(الإظهار القمري والإدغام الشمسي)

١. الإظهار القمري: واته ئاشکراکردن ودهرخستنی (لام) له خویندنه وه دا کاتیك بچیته سه ر چه ند پیتهك وهك پیته (ق) که له وشه ی ((القمري)) دا هاتووه، به وهش ده زانین (لام) ه که ده خوینریته وه نه گهر پیته که ی دوا ی (لام) ه که (شدة) (س) ی له سه ر نه بوو وهك وشه کانی:

(الْقَمَر، الْجُمُعَة، الْبَاب، الْإِنْسَان، الْعَابِدُونَ، الْيَوْمَ، الْهُونَ، الْفَوْزُ الْكَبِيرُ، الْمُرْسَلِينَ) .

که پیته کانی (١٤) پیته وکۆبوونه ته وه له برگی ی
[إِبْغِ حَجَّكَ وَخَفْ عَقِيمَهُ]

٢. الإدغام الشمسي: تیته لکیشان ی (لام) له گه ل پیته که ی که له دوا یه وه دیت کاتیك بگات به چه ند پیتهك وهك پیته (ش) که له وشه ی ((الشَّمْس)) دا هاتووه، به وهش ده زانین (لام) ه که ناخوینریته وه به لکو تیته لکیش ده کریت به پیته که ی دوا ی

خۆیدا ئەگەر پیتیه کهی دواى خۆى (شه دده) ى له سه ر بوو

وهك:

(التَّكَاثُرُ، وَالسَّمَاءِ، وَالشَّمْسِ، وَالصَّافَّاتِ، وَاللَّيْلِ، وَالنَّهَارِ، وَالنَّجْمِ،
الرَّحْمَنِ، الدَّارِ، لِلرَّسُولِ، لِلذِّكْرِ).

پیتیه کانی (۱۴) پیتیه جگه له (۱۴) پیتیه کهی (الإظهار القمري)..

بابه تی پینجه م

پیته کانی قه لقه له (الْقَلْقَلَة)

((ئهو پیتانه ی به زه قی دهر ده بردرین))

پیته کانی قه لقه له پینجن (٥) کۆبوونه ته وه له ههر دوو وشه ی
(قَطْبُ جَدِّ)، وه پیته کانی (قلقلة) به زه قی دهر ده بریت به
مه رجیک (ساکن) بن واته (فتحة وضمة وکسرة) یان پیوه
نه بیټ^(١) به م شیوه یه:

ق ← دَافِقٌ ، خَلَقٌ ، یَقْتُلُونَ ، یَقْبَلُ .
ط ← مُحِيطٌ ، لُوطٌ ، وَالْمَطْلُوبُ ، یَطْبَعُ ، مَطْوِيَّاتٌ .
ب ← عَجِيبٌ ، یَعْقُوبُ ، عَصِيبٌ ، الْبَابُ ، إِلَّا اِبْتِغَاءً ،
فَسْتَبْصِرُ ، یَبْتَغُونَ .
ج ← الْبُرُوجُ ، فُرُوجٌ ، الْخُرُوجُ ، بَهِيْجٌ ، مَرِيْجٌ ، مَجْدُوْدٌ ،
یَجْمَعُ ، السَّجَنُ ، الرَّجْعُ ، حَرَجٌ .
ذ ← لَشْدِيْدٌ ، حَمِيْدٌ ، الْوَدُوْدُ ، یَدْخُلُونَ ، مَدْرَارًا ، اَحَدٌ ،
الصَّمَدُ ، مُدْخَلٌ .

(١) زانایانی (ته جوید) واده بینن: پیته کانی (قه لقه له) ئه گهر له کۆتایی وشه دا بوو وه له
سه ری راهه ستاین پیی دهوتریت (قه لقه له) ی گه وره (کُبْرَى) وه ئه گهر له ناوه راستی وشه دا
بوو پیی دهوتری (قه لقه له) ی بچوک (صُعْرَى)، وه گه وره که زیاتر دهر ده بردریت وه که له
بچوو که که به لام بویه ههر دوو کیانم به یه که وه هیئا له بهر ئاسانکاری .

بابه تی شه شه م

بیته کانی (إِسْتِعْلَاءُ) (۱)

ئه و پیتانه ن که له کاتی خویندنه وه دا زمان بهرز ده کریته وه و به بهرزی و قه له وی ده رده برپرین که کۆبوونه ته وه له وشه کانی (خَصْ، ضَعَطْ، قَطْ) به مه رجیک (کسرة) یان له ژیردا نه بیته واته (سکون) یا خود (فتحة و ضمة) یان له سه ر بیته، نمونه:

- خ ← خَالِدَيْنَ ، دَارُ الْخُلْدِ ، حَتَمَ اللَّهُ ، وَقَدْ خَابَ ، وَيَخْلُدُ ،
خَانُوا اللَّهَ ، أَخْلَدَهُ ، مَخْضُودٌ .
- ص ← صَرَفَ اللَّهُ ، صَفَا صَفَاً ، سَيَّصَلَى ، اصْلَوْهَا ،
الصُّدُورُ ، صَالُوا ، أَصْحَابٌ .
- ض ← يَغْضُضْنَ ، الْمَغْضُوبُ ، وَالْأَضَائِلُ ، ضَرَبَ ، ضَرِبَ .
- غ ← غَيْرَ ، الْمَغْضُوبُ ، غَالِبٌ ، يَغْلِبُ ، غُلِبَتْ .
- ط ← الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ، صَرَاطٌ ، طَبَعَ ، فَطَبَعَ ، طُوبَى لَهُمْ .
- ق ← قَالَ يَقُولُ ، يَقْتُلُونَ ، قَتَلَ ، قُتِلَ ، قَيَّضْنَا ، الْقُبُورُ .
- ظ ← تَلْظَى ، كَالظَّلَلِ ، لَظْلَمَ ، ظَلِمَ وَمَنْ يَظْلِمُ .

(۱) هونه ری جوان خویندنه وهی قورئان/ و. عومه ر خه تتابی لاپه ره (۲۷) .

بابه تی جه وته م

پيته كانی هه ناسه (هَمْسٌ) ^(۱)

پيته كانی هه ناسه (هَمْسٌ) كۆبونه ته وه له ووشه كانی (فَحَّشٌ شَخْصٌ سَكَّتَ) واته (۱۰) پیتن ^(۲) ، ئەم پیتانه له كاتی خویندنه وه دا به سوکی و نه رمی و باریکی وه كو هه ناسه یه کی سووك له سه ریان ده وه ستین و ده رۆین به تاییه تی كاتیك (ساكن) بوون وهك:

ف ← فَرِحَ ، فَلَا ، الْمُفْلِحُونَ ، أَفْلَحَ ، يَفْرَحُ ، مِمَّنِ افْتَرَى ، يَفْتَدِي ، فُرَات .

ح ← حَكْمٌ ، حُرْمٌ ، يَحْكُمُ ، مُحْسِنٌ ، إِحْسَانًا ، يُحْسِبُونَ .

س ← سَلَامٌ ، سُبْحَانَ ، السَّلَامُ ، يَسْتَوِي ، يَسْلُبُهُمْ ، تَسْتَطِعُ ، نَسْتَعِينُ ، الْمَسْجِدُ .

(۱) هونهری جوان خویندنه وهی قورئان/ و. عومه ر خه تابی لاپه ره (۲۷) .

(۲) بۆچوونی راست و دروست ئه وه یه هه ردوو پیتی (خ، ص) ده درینه پال پیه كانی (إستعلاء) نهك (همس) وهك له پیه كانی (إستعلاء) دا هیئامان، یاخود له كاتیكدا (همس) ن ئه گهر (كسرة) یان له ژیردابوو وهك [خَلَالَهَا ، صِرَاطًا].

ك ← كَبْرَ ، كَلَامَ ، الْكَيْلَ ، يَكِيدُونَ ، يَكْتُبُونَ ، إِذَا كَتَبُوا ،

أَنْ يَكْبُرُوا ، الْأَكْبَرُ ، ذَكَرَى .

ت ← تَتْرَا ، التَّائِبُونَ ، تُتْلَى ، فَزَادَتْهُمْ ، تَتَيْبُ ، كَانَتْ

عَلَيْهِمْ ، فَتَرَى !

ه ← هَذَا ، هُنَالِكَ ، مُهْتَدُونَ ، يَهْدِي ، يَهْتَدُونَ ، مُهْطِعِينَ ،

إِهْدِنَا .

ش ← شَرَحَ ، شُرَكَاءَ ، نَشَرَ ، يَشْرِي ، يَشْتَرُونَ ،

يَشْوِي ، الْمَشْئِمَةَ .

ث ← ثَلَاثُ ، ثَلَاةٌ ، مَثْوَى ، مَثْنَى ، مَثُورًا ، يَثُونُ ،

بَعَثْنَا ، بِمِثْلِ .

بابه تی هه شتەم

میم و نونی شه دده دار

ئەو میم و نونهی (شدة) ی له سه ربیت له کاتی خویندنه وه دا
 دوو چرکه دریژ ده کریته وه واته به ئەندازهی ئەوهندهی به مام
 ناوهندی په نجهت دابخهیت و بیکه یته وه
 وهك:

م	تَمَّ ، مِمَّ ، لَمَّا ، نَعَمَّا ، مِنْ مَّسَدٍ ، مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ
ن	النَّاسِ ، النَّارِ ، الْجَنَّةِ ، جَنَّاتٍ ، أَنْ اللَّهُ ، إِنَّ اللَّهَ .

بابه تی نویه م

شیوازه کانی خویندنه وهی وشه ی پیروزی ﴿الله﴾ :

أ. به قه له وی وقورسی ده خوینریته وه له م حاله تانه دا:

۱- ئە گەر له سه ره تا وه بوو: اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، اللهُ الصَّمَدُ، اللهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا .

۲- فتحة + اللهُ : إِنَّ اللهُ، كَانَ اللهُ، رسولَ اللهُ، مَنْ اللهُ، ناقةَ اللهُ.

۳- ضمة + اللهُ: رسولُ اللهُ، يدُ اللهُ، أعداءُ اللهُ .

۴- اللهُ : رَبُّنَا اللهُ، وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ، نَسُوهُ اللهُ .

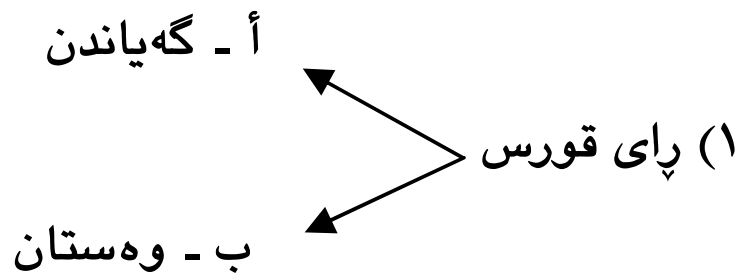
ب. به نه رمی وناسکی ده خوینریته وه له دوو حاله تدا:

۱- كسرة + اللهُ: اللهُ، بِسْمِ اللهُ، فِي سَبِيلِ اللهُ، أَحَدُ اللهُ ← أَحَدُنِ اللهُ.

۲- ي + اللهُ: يَهْدِي اللهُ، يَأْتِي اللهُ، لَا يُخْزِي اللهُ .

بابهتی دهیهم

یاساکانی (راء)

ا - پای قورس له حالهتی گه یاندن: گه یاندنی پیتی (راء)
 بهدوای خوئی واته له سهه (راء) پاناوهستین، ئه ویش له م
 شهش حالهته دا:

۱. ئه گهر (راء) (فتحة) ی له سهه بوو:

ر ← رَبِّ ، رَحِيمٌ ، رَضِيَ ، لِيُنذِرَكُمْ ، فَتَرَى ، عَشِيرَتَهُمْ ،
 سَرَابًا ، مَدْرَارًا

۲. ئه گهر (راء) (ضمه) ی له سهه بوو:

رُ ← رُحَمَاءُ ، رَبَّمَا ، رُزْقَنَا ، غَيْرُ أُولِي ، خَيْرٍ وَأَبْقَى ، لَأُغَيِّرُ مَا .

۳. ئەگەر (راء) ساکین بوو به لام پیئشی (فتحة) بوو:

فتحة + رُ ← مَرِيْمَ ، قَرِيَةَ ، يَرْفَعِ ، يَرْضَى ، يَرْهَبُونَ .

۴. ئەگەر (راء) ساکین بوو به لام پیئشی (ضممة) بوو:

ضممة + رُ ← مُرْتَاب ، مُرْسَلِينَ ، قُرْبَانًا ، قُرْآن ، فُرْقَانًا .

۵. ئەگەر (راء) ساکین بوو به لام له پیئشه وهی (کسرة) یه کی

نا ئەصلی یاخود نادیار یاخود ناراسته وخۆ هات:

(کسرة) یه کی نائهصلی^(۱) + رُ ← إِنْ ارْتَبْتُمْ ، أَمْ ارْتَابُوا ،

ارْجِعِي ، ارْجِعْ .

۶. ئەگەر (راء) ساکین بوو پیئش (کسرة) یه کی ئەصلی به لام

له دوایه وه پیتهکانی (استعلاء) (خص ، ضغط ، قظ) هات:

(کسرة) یه کی ئەصلی + رُ + پیتهکانی (استعلاء) وهك:

مَرْصَاد ، قِرْطَاس .

(۱) (کسرة) ی نائهصلی له ئەنجامی گهیشتنی دوو (سکون) به یهك دروست ده ییت که یه که میان ده کهین به کسره وهك [إِنْ ارْتَبْتُمْ ده ییته إِنْ ارْتَبْتُمْ]. یاخود له ئەنجامی بوونی (همزة الوصل) له سه رهتای وشه وه که سهیری سییه م پیت ده کهین به هه مزه که وه وهك: [ارْجِعْ ده ییته ارْجِعْ].

با - پای قورس له حاله تی وهستان: وهستان له سه ر (پاء) واته کو تاپیت له زمانمان دیته ده ر پیتی (پاء) بیت که ده بیت به (ساکن) . ئەمیش له (ه) پینج حاله تدا:

١. ئەگەر (پاء) پییشی (فتحة) بوو:

فتحة + ر ← البَشْرُ، الكُبْرُ، سَقَرُ، أُخْرُ، البَصْرُ، القَمَرُ، مُزْدَجَرُ.

٢. ئەگەر (پاء) پییشی (ضمه) بوو:

ضمه + ر ← دُبْرُ، دُسْرُ، نُذْرُ، نُكْرُ، الزُّبْرُ.

٣. ئەگەر (پاء) پییشی (واو) یکی (ساکن) بوو:

و + ر ← شَكُورُ، فَخُورُ، الْقُبُورُ، الصُّدُورُ، مَسْطُورُ، مَنَشُورُ.

٤. ئەگەر (پاء) پییشی ئەلیف (ا) بوو:

ا + ر ← الأَبْصَارُ، غَفَّارُ، نَهَّارُ، الْقَهَّارُ، النَّارُ، الأَشْرَارُ، قَرَّارُ، كَفَّارُ.

٥. ئەگەر (پاء) پییشی (ساکن) بیت پییشی (ساکن) ه که ش

جگه له (کسرة) بیت واته (فتحة و ضمه) بیت:

جگه له (کسرة) + ساکن + ر ← الْقَدْرُ، الْفَجْرُ، خُسْرُ، الصَّبْرُ، الْكُفْرُ.

أ - گه یاندن

۲) پای سووک ← ب - وهستان

أ - پای سووک له حاله تی گه یاندن: گه یاندنی (پاء) به دواى
خوی واته له سهر (پاء) پانا وهستین، ئەمیش له دوو حاله تدا:

۱. ئەگەر (پاء) (کسرة) ی له ژیربوو:

ر ← یُریدُ، رِجال، رِزقُ، شَرِّ الوَسْوَاسِ، رَبُّونَ، لِلرِّجالِ، وَفِي الرِّقابِ .

۲. ئەگەر (پاء) ساکین بوو به لام پیئشی (کسرة) یه کی ئەصلی

دیار بوو دوايشی جگه له پیتته کانی (استعلاء) بوو (خص، ضغط،
قط):

که سره یه کی ئەصلی + رُ + جگه له (خص، ضغط، قط)

فِـرَ عَوْنُ

فِـرَ دَوَسْ

مِـرَ يَـةَ

أُمِـرَ تُ

اسْتَأْجِـرَ هُ

الوِـرَ دُ

شِـرَ ذِمَّةُ

با - رای سووک له حاله تی وهستان: وهستان له سهر (راء) واته
 کوټاپیت له زمانمان دیته دهر پیتی (راء) بیټ که ده بیټ به
 (ساکین). نه میش له (٣) حاله تدا :

١. نه گهر پییش پیتی (راء) (کسرة) هات:

کسرة + رُ ← المُدَّثِرُ ، فَكَبَّرُ ، الْكَوَافِرُ ، الْمُقَابِرُ ، مُنْذِرُ ،
 مُنْتَشِرُ ، عَسِرُ ، فَانْتَصِرُ ، قُدِرُ ، نَاصِرُ .

٢. نه گهر پییش (راء) (یاء) یکی ساکین هات:

ی + رُ ← خَبِيرٌ ، قَدِيرٌ ، ظَهِيرٌ ، طَيْرٌ ، خَيْرٌ ، السَّيْرُ ، كَبِيرٌ ،
 حَرِيرٌ ، بَصِيرٌ .

٣. نه گهر له پییش (راء) جگه له (استعلاء) ی ساکین هات وه

پییش ساکینه که (کسرة) بوو :

کسرة + جگه له (استعلاء) ی ساکین + رُ
 ذِي الذِّكْرِ ، مِنَ السَّحْرِ ، لَدِي حِجْرٍ ، الشُّعْرُ .

به لام نه گهر دوا ی (کسرة) که (استعلاء) ی ساکین بوو نه وا

به قورسی و سووکی دروسته بیخوینیتته وه وهک :

(مِصْرُ ، قَطْرُ) .

راء

سـووک

گه یاندن

۱. ر : رجال ، شر ، مِنْ رَزَقْ
۲. که سره یه کی ئەصلی دیار + ر +
جگه له پیته کانی استعلاء :
فِرْدَوْسْ

وهستان

۱. کسرة + ر : مُنْذِرْ ، ناصِرْ
۲. یث + ر : خَيْرْ ، وَالطَّيْرُ ، حَرِيرْ
۳. که سره + جگه له
پیته کانی استعلاء به لام
ساکن بیث + ر :
ذِي الذِّكْرِ ، لَدِي حَجْرْ

قورس

گه یاندن

۱. ر : رَبَّنَا ، سَرَّاجًا ، مَدْرَارًا ،
۲. ر : رُحَمَاءُ ، عُرْبًا ، سُرُرْ
۳. فتحة + ر : فَارْحَمْنَا ، مَرِيمْ
۴. ضمة + ر : فُرْقَان ، قُرْآن
۵. که سره یه کی ئەصلی + ر +
خص ، ضغط ، قط :
- مِرْصَاد ، قِرْطَاصْ ، اِرْصَاد
۶. که سره یه کی نائهصلی
(نادیار) (ناراسته و خو) + ر :
أُمِ ارْتَابُوا ، ارْجِعِي
مَرِيَّةَ ، مَرِفَقًا ، الْوَرْدُ

وهستان

۱. فتحة + ر : أُخْرَ بَشْرْ
۲. ضمة + ر : دُبْرْ ، دُسْرْ
۳. ا + ر : نَهَارْ ، الْقَهَّارْ
۴. و + ر : فَخُورْ ، الشُّكُورْ
۵. جگه له که سره + سکون + ر :
وَالْعَصْرُ ، الْقَدْرُ ، خُسْرْ

بابهتی یازدهیم

دریژکردنه وه (مهدد)

پیناسهی (مهدد): واته دریژکردنه وهی پیته کانی (مهدد) به ئەندازهی خوئی، یا خود زیاتر له بهر چه ند هۆکاریک.
* نیشانهی (مهدد) ئەمهیه (~).

* پیته کانی (مهدد) ئەمانهن

{	فتحة + ا ضمة + و كسرة + ي	}	۳ پیتن واته (ا، و، ی) ن
---	---------------------------------	---	----------------------------

* مه رجه کانی پیته کانی (مهدد) ئەوهیه:

۱. ده بیئت (ساکن) بن.
۲. ده بیئت له پییش (ا) (فتحة) بیئت، له پییش (و) (ضمة) بیئت، له پییش (ي) (كسرة) بیئت .

* جوړه كانى مه دد

دووجوړ مه دد مان هه يه:

١. مه ددى ئاسايى (طبيعى).

٢. مه ددى نائاسايى (غير طبيعى).

١. مه ددى طبيعى: دوو (٢) چركه ^(١) دريژ ده كريتته وه، واته

وهك خوئى ده خويىنريتته وه به بى زيادو كه م نه گهر له دواى

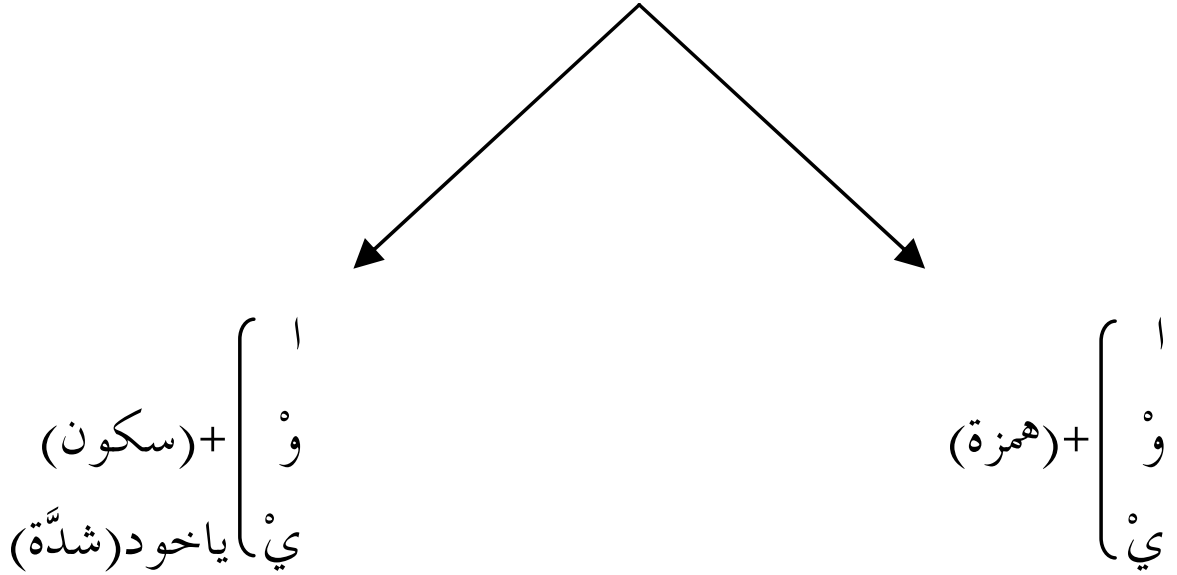
پيته كانى (مه دد) هوه (همزة) و (سكون) يا خوود (شدة) نه هات،

به م شيو هيه:

(قَالَ ، رَبَّنَا ، كَانَا ، بَلَّغَا)	همزة	جگه له	فتحة + ا
(يَقُولُونَ ، كَفَرُوا ، لَمَرْدُودُونَ)	سكون		ضممة + و
(قِيلَ ، فِي سَبِيلِ ، الَّذِي)	شدة		كسرة + ي

(١) دوو چركه ماوه كهى نه وه نده يه به خيراييه كى مام ناوه ند په نجهت دا بجهت و بيكه يته وه .

٢. مه ددی نائاسایی (غیرطبیعی)

*أ- ئەو پیتە مه ددانە ی دەگەن بە (همزة):

فتحة + ا
ضممة + و
كسرة + ي

❖ ئەو پیتە مه ددانە ی دەگەن بە (همزة) (ء) سیّ جوړ مه ددیان

لی دروست دەبیّت که ئەمانەن:

١. المد الواجب المتصل: در یژ کردنه وهی (پیویست) ی

بە یهك گە یشتوو له یهك ووشه دا، واته پیتە مه دده که بگات

بە (همزه) که به لام ههردووکیان له یهك ووشه دابن، ئەم جوړه

(مه دد) ه (ءبؤه) چرکه دريژ ده کريته وه، واته دوو ئه وه نده
يا خود دوو ئه وه نده و نيوي مه ددی (طبيعي) دريژ ده کريته وه:
نمونه:

فتحة + ا + همزة (سَاءَ، قَائِمٌ، جَاءَ، الحَائِنِ، الفَائِزُونَ، التَّائِبُونَ)

ظمة + و + همزة (السُّوءَ، تَبَوَّأَ)

كسرة + ي + همزة (سَيِّئٌ، وَجَائِعٌ، النَّسِيءُ)

٢- المد الجائز المنفصل: دريژ کردنه وهی دروستی^(١) ليکجوودا،
ئه مه ش کاتيک دروست ده بيٽ پيته (مه دد) ه که بگات به
(همزة) به لام له دوو وشه دابيٽ به پيچه وانهی مه ددی (الواجب
المتصل) که له يه ک وشه دا بوو.
بوٽيه پيٽي ده وتريت (ليکجوودا) له بهر ئه وهی پيته (مه دد) ه که
ده که ويٽه کوٽايي وشه يه ک و (همزة) که ش ده که ويٽه سه ره تاي
وشه که ی له دوايه وه ديٽ.

❁ ئه م جوٽره (مه دد) ه به م شيوه يه دريژ ده کريته وه:

(١) واته دروسته تهنها دوو (٢) چرکه دريژ بکريته وه.

١. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان خیرابوو (٢) چرکه درێژ ده کرێته وه.

٢. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان مام ناوه ندبوو (٤) چرکه درێژ ده کرێته وه.

٣. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان هیواش بوو (٥) چرکه درێژ ده کرێته وه.

نموونه:

فتحة + ا + همزة (ماأصاب، وماءامن، ها أنتم يا أهل

الكتاب، يا أيها)

ضمة + و + همزة (كفوا أيديكم، سبوا إنيهم، توبوا إلى الله)

كسرة + ي + همزة (في أنفسكم، أرجعني إلى، إنني آمنيت

الذي أنتم).

٣. مد البدل: بويه پیی ده وتریت (بدل) له بهر ئە وهی (همزة) که

ده که ویتته پیش پیتته کانی (مه دد) وه، به پیچه وانهی جووری

یه که م و دووه م، ئە م (مه دد) ه ته نها (٢) چرکه در یژده کر یته وه

واتا به شیوه یه کی ئاسایی به بی زیادو که م.

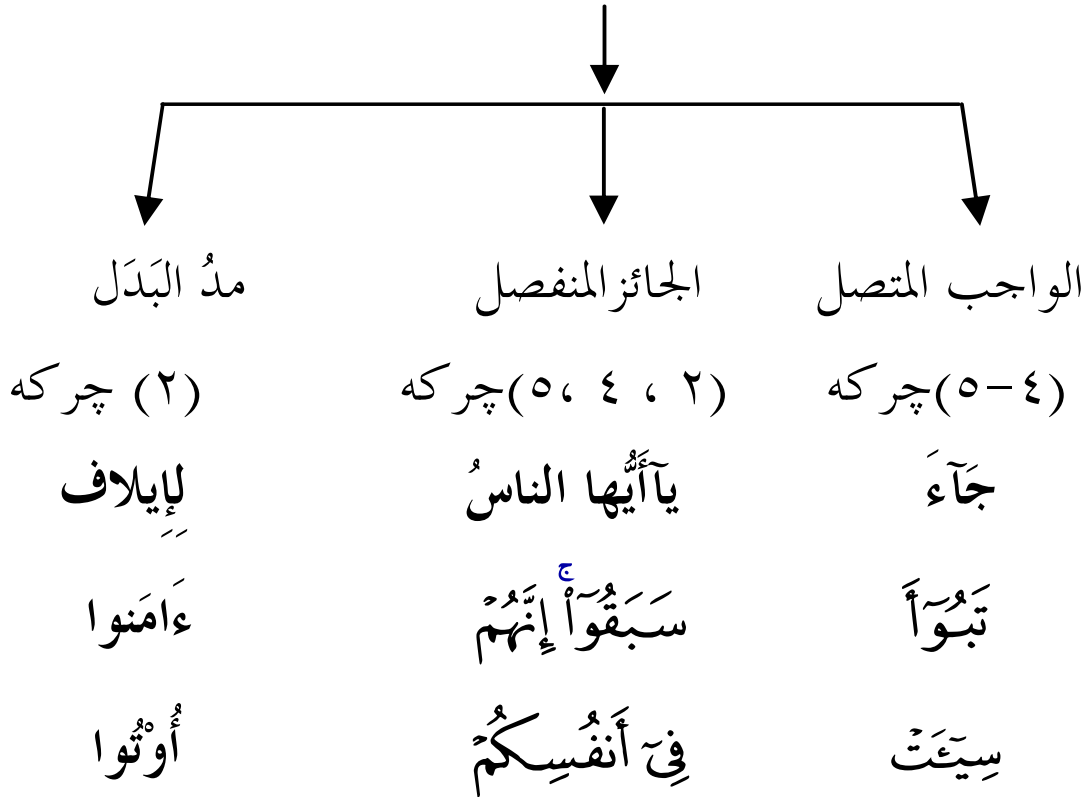
نموونه: (ءادم، ءامنوا، لایلاف، خاطین، اوتوا، ایمانکم،

ائتونی) ده خویند ریته وه به (ایتونی).

فتحة + ا

ضممة + و + همزة

كسرة + ي

*ب- ئەو پیتە مەددانەیی لە دوایانەوه (سکون) یاخود (شدة) دیت:

$$+ \begin{pmatrix} ١ \\ و \\ ی \end{pmatrix} \text{ (سکون)، یان (شدة) که له ئەسلدا (سکون) ه.}$$

✽ ئەو پیتە مەددانەیی دەگەن بە (سکون) سی جوړمەددیان لی دروست دەبیت که ئەمانەن:

١. مەددی (عارض السکون).

٢. مەددی (لین).

٣. مەددی (لازم).

*****

١. مەددی (عارض السکون): باشترین پیناسە بووی ئەوهیە:

پراوەستان لەسەر دواي مەددی (طبیعی) که دوايه کهی دەبیت بە (ساکن)، جا له کوئای ئایه ته وه بیت یاخود له ناوهراسته وه، بویه پیی دهوتریت (عارض السکون) له بهر ئەوهی پیتە مەدەکان پووبه پووی (سکون) دەبنه وهو (سکون) ه که له ئەنجامی وهستان دروست بووه نهک له

ئه صلدا (سكون) بووييت ئه م جوّره (مه دده) (٢) يا خود (٤)

يا خود (٦) چرکه دريژده كريته وه ... نموونه :

(خَبِيرٌ ، بصيرٌ ، عَلِيمٌ ، رَبُّ الْعَالَمِينَ ، غَفُورٌ رَحِيمٌ ، نَسْتَعِينُ ،
تَعْلَمُونَ ، الْخَاسِرُونَ ، الْكَافِرُونَ ، هَذَا الْقُرْآنُ ، الْعِقَابُ ، النَّارُ ،
الْقَرَارُ .....]

٢. مه ددى (لين): وشه ي (لين) واته (نهرم)، واته به نه رمى و

هيواشى (٦,٤,٢) چرکه دريژده كريته وه، ئه ميش كاتيک

پوده دات پاره ستين له سهر دواى ههردوو پيتى مه ددى (و) ،

ي) وه به مهرجيك له پيش ئه م دوو پيته مه دده وه (فتحة)

هاتييت، له كاتيكا له ئه سلدا ده بوايه پيش (واو) (ضمة)

بهاتايه و پيش (ياء) (كسرة) بهاتايه .

$$\begin{array}{c} \text{و} \\ \diagdown \quad \diagup \\ \text{سكون} + \quad \text{فتحة} \\ \diagup \quad \diagdown \\ \text{ي} \end{array}$$

نموونه: (خَيْرٌ ، وَالطَّيْرُ ، قُرَيْشٌ ، خَوْفٌ ، لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ،

فِيهَا السَّيْرُ ، عَلَيْهِ).

٣. مه ددی (لازم): بویه پیی دهوتریت (لازم) له بهر ئه وهی په یوه سته به وهی که هه رده م له دواي پیته کانی (مه دد) ه وه (سکون) دیت وه به وهی (٦) چرکه دريژ ده کريت ه وه واته سی ئه وه ندهی مه ددی (طبعی)، ئه م مه دده دوو جو ره:

أ- لازم کلمي: (لازمی ووشه یی) له وشه دا .

ب- لازم حرفی: (لازمی پیتی) له پیتدا .

أ - مه ددی لازمی (کلمي): ده بیټ به دوو به شه وه:

١- لازمی (کلمي مُثَقَّل) قورس (٦) چرکه: ئه گه ر هاتو له دواي پیته کانی (مه دده) ه وه (شه دده) ^(١) هات ئه وا (٦) چرکه دريژ ده کريت ه وه، وه بویه پیی دهوتری (لازمی کلمي مُثَقَّل) له بهر ئه وهی هه می شه (٦) چرکه دريژ ده کريت ه وه و له وشه دا پووده داتو، گرتنی تیدایه واته له دوايه وه (شده) هاتو وه.

نموونه:

(الْحَاقَّةُ ، تَأْمُرُونِي ، بِضَارِّينَ ، الطَّامَّةُ ، أَتُحَاجُّونِي ، دَابَّةٌ ، ءَأَمِّينَ ، الدَّوَابِّ ، لَرَأْدُكَ ، وَاللَّضَّالِّينَ) .

(١) (شده) له سه ر هه ر پیتیک بیټ ئه وا ئه و پیته بریتیه له دوو پیت

یه که میان (ساکن) هه دوو میان (متحرک) هه وه کو (الْحَاقَّةُ) له ئه سلدا (الْحَاقَّةُ) بووه ..

٢- لازمى (كلمى مُخَفَّف) (خفيف) سووك (٦) چىركه:
 ئەم جۆره مەدده تەنھا لەيەك وشەدا ھاتووہ لەقورئانى پىرۆز
 لەسورەتى (يونس)دا، ئەو وشەيە دوو جار ھاتووہ لەم
 سورەتەدا، (٦) چىركە دريژ دەكرىتەوہ، لەبەر ئەوہى لە
 دوايەوہ (سكون) ھاتووہ بەبى (شَدَّة) بۆيە پيى دەوترىت
 سووك.

نموونه:

ئايەتى (٥١)

ءَاكْنَ

ئايەتى (٩١)

ءَاكْنَ

ب- مەددى لازمى (حرفى): ئەو جۆره مەددهيە كە پوودەدات
 لەپىتەكانى سەرەتاي سورەتەكانى قورئانى پىرۆزدا بە
 مەرجيىك:

١. كاتىك ناوى پىتەكە دەبەيت پيىكھاتبيت لە (سى) پىتو
 ناوہ پاستەكەى پىتى مەدد بيت وەك:

	م	مِیْمٌ
	س	سِیْنٌ
که کۆبوونه ته وه له پسته ی (نَقَصَ عَسَلُکُمْ)	ن	نُونٌ
واته پسته کانی (ن، ق، ص، ع، س، ل، ک، م)	ق	قَافٌ
	ع	عَیْنٌ
	ل	لَامٌ
	ک	کَافٌ

٢. ده بیټ ناوی پسته که به (همزة) کۆتایی نه هاتبیټ، ئە گەر به (همزة) کۆتایی هاتبوو ئەوا (همزة) که ناخویندریټه وه و مه دده که ش ته نها (٢) چرکه دریژ ده کریټه وه وهک :

	ح	حاء
	ی	یاء
(٥) پیټن کۆبوونه ته وه له رسته ی (حِیُّ طَهُرَ)	ط	طاء
	هـ	هاء
	ر	راء

که وابوو له کاتی خویندنه وه دا ده لئیت:

	ح	ح
	ي	يا
← (ته نها (دوو) چرکه دريژ ده کرينه وه)	ط	طا
	هـ	ها
	ر	را

❖ مه ددی لازمی (حرفي) ده بیټ به دوو به شه وه:

۱. مه ددی لازمی قورس (مثقل) (۶) چرکه: ئه م جوړه مه دده

(۶) چرکه دريژ ده کرينه وه، وه بویه پیی ده وتریت (قورس)

له بهر ئه وهی (إدغام) تیايدا پروده دات واته گرتنی تیدایه.

نمونه:

(الم ← أَلِفٌ — لَامٌ — مِيمٌ ده بیټ به ← أَلِفٌ — لَامِيمٌ)

(طسم ← طَاٌ — سَيْنٌ — مِيمٌ ده بیټ به ← طَاٌ — سِيمِيمٌ)

(المر ← أَلِفٌ — لَامٌ — مِيمٌ — رَأٌ ده بیټ به ← أَلِفٌ — لَامِيمٌ

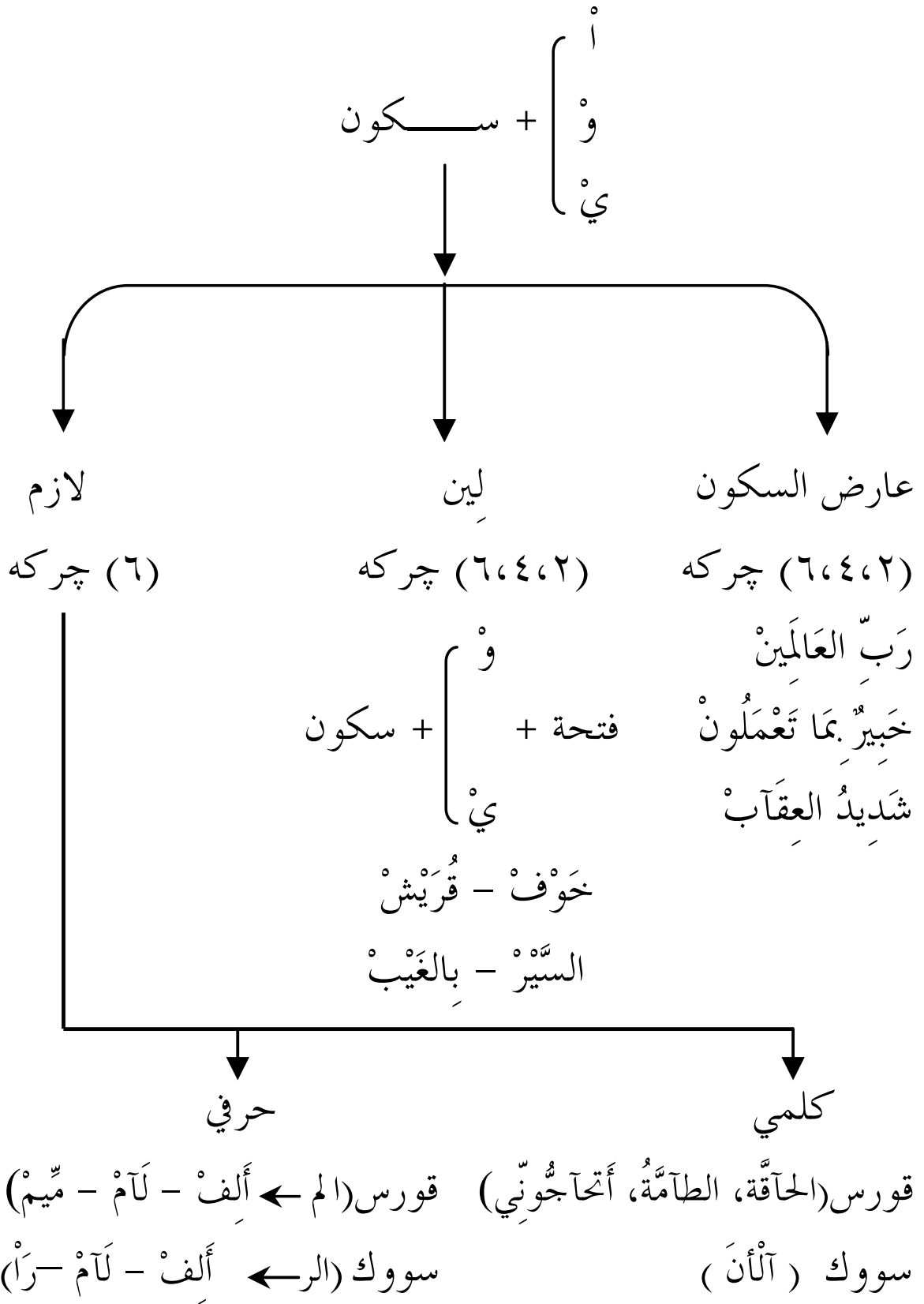
— رَأٌ).

۲. مه ددی لازمی سووک (مخفف) (۶) چرکه :

ئهم جوړه مه دده (۶) چرکه دریژ ده کریته وه، واته (۳)
 ئه وهنده ی مه ددی (طبیعی)، ئه وهنده ی (۳) (ألف) دریژ
 ده کریته وه، وه بویه پیی ده وتریت (سووک) له بهر ئه وه ی هیچ
 (إدغام) و گرتنی تیدانیه :

نمونه :

- (الر ← أَلْفٌ - لَامٌ - رَاءٌ)
 (طس ← طَاءٌ - سِينٌ)
 (ق ← قَافٌ)
 (ن ← نُونٌ)
 (ص ← صَادٌ).

بابه تی دوانزه هه م

((هه ندای مه ددی تر))

١- مه ددی (صِلَّة) واته (هـ) (هَاء) ی (الضَّمير) پاناو، که ده بیټ به دوو به شه وه:

أ. مَدُّ الصِّلَةِ الْكُبْرَى (گه وره). ب. مَدُّ الصِّلَةِ الصُّغْرَى (بچووک).

أ. مَدُّ الصِّلَةِ الْكُبْرَى (گه وره):

(٢, ٤, ٥) چرکه دریژ ده کریته وه وه کو مه ددی (جائز المنفصل) نه میش کاتیك پووده دات نه گهر له پییش (هَاء) هکه وه (متحرك) بوو واته (فتحة يان ضمة يان كسرة) بوو، دواى (هَاء) هکه ش (همزة) بوو، به م شیوه یه:

(متحرك + ه + همزة)

نموونه:

(عِنْدَهُ إِلَّا ، عِلْمِهِ إِلَّا ، مَالُهُ أَخْلَدُهُ ، لِأَمْرَاتِهِ أَكْرِمِي ،
أَوْلِيَاؤَهُ إِلَّا) .

پ. مَدُّ الصَّلَةِ الصُّغْرَى (بچووک)؛

(٢) چرکه دريژ ده کريته وه وه کو مه ددی (طبيعي)، ئەميش کاتيک پوده دات ئە گهر پيش (هاء) هکه (متحرك) بوو به لام دواي (هاء) هکه (همزة) نه بوو، به م شيوهيه: (متحرك + ه + جگه له همزة)

نموونه:

(بِهٖ جَمْعًا ، بِهٖ نَقْعًا ، لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ ، لَهُ مُلْكُ ، رَبُّهُ كَانَ مَا)
 تيبيني: ئە گهر پيش (هاء) هکه (ساکن) بوو ئەوا (هاء) هکه دريژ ناکريته وه، به لکو وهك خوئی ده خوینريته وه ئە گهر (كسرة) بوو به (كسرة) ده خوینريته وه، (ضممة) بوو به (ضممة) ده خوینريته وه وهك؛

(عَنْهُ ، مِنْهُ ، إِلَيْهِ ، فِيهِ ، وَبَيْنِهِ ، وَنَرَاهُ ، فَاجْتَبَاهُ ، إِنَاهُ) ته نها له يهك جيگه دا نه بيت له قورئاندا ئە ويش له سوره تي (الفرقان)
 داله ئايه تي (٦٩) ﴿وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا﴾ ئەميش له بهر ئە وهی (عه بدوللای کوری مه سعود) ره زای خواي ليبيت به م شيوهيه

خویندوو یه تییه وه ، به ئەندازه ی مه ددی (طبیعی) (٢) چرکه در یژده کریته وه .

٢- مه ددی (فَرَق) (٦) چرکه : ئەم جوړه مه دده شهش چرکه در یژده کریته وه له بهر ئەوه ی (همزة) ی (إِسْتِفْهَامِيَة) جیا بکریته وه له (همزة الوصل) که تهنها له دوو وشه دا له قورئاندا هاتووه :

نموونه :

﴿أَلذَّكَرَيْنِ﴾ (الأنعام: ١٤٣) ، له ئەسلدا (أَلذَّكَرَيْنِ) بووه .

﴿ءَآللهُ﴾ (یونس: ٥٩) ، له ئەسلدا (أَللهُ) بووه .

٣- مه ددی (عَوَض) : تهنها (٢) چرکه در یژده کریته وه به بی زیادو که م ئەگەر هاتوو له سهر تهنوینی (فتحة) راوه ستاین ، وه بو یه پیی ده وتریت (عَوَض) له بهر ئەوه ی له جیاتی تهنوینی (فتحة) ه که بخوینینه وه ئەم مه دده ی ده ددین .

نموونه :

(تَوَّابًا ، بِنَاءً ، مِهَادًا ، مَاءً ، عَذَابًا ، مِيقَاتًا ، نِسَاءً) .

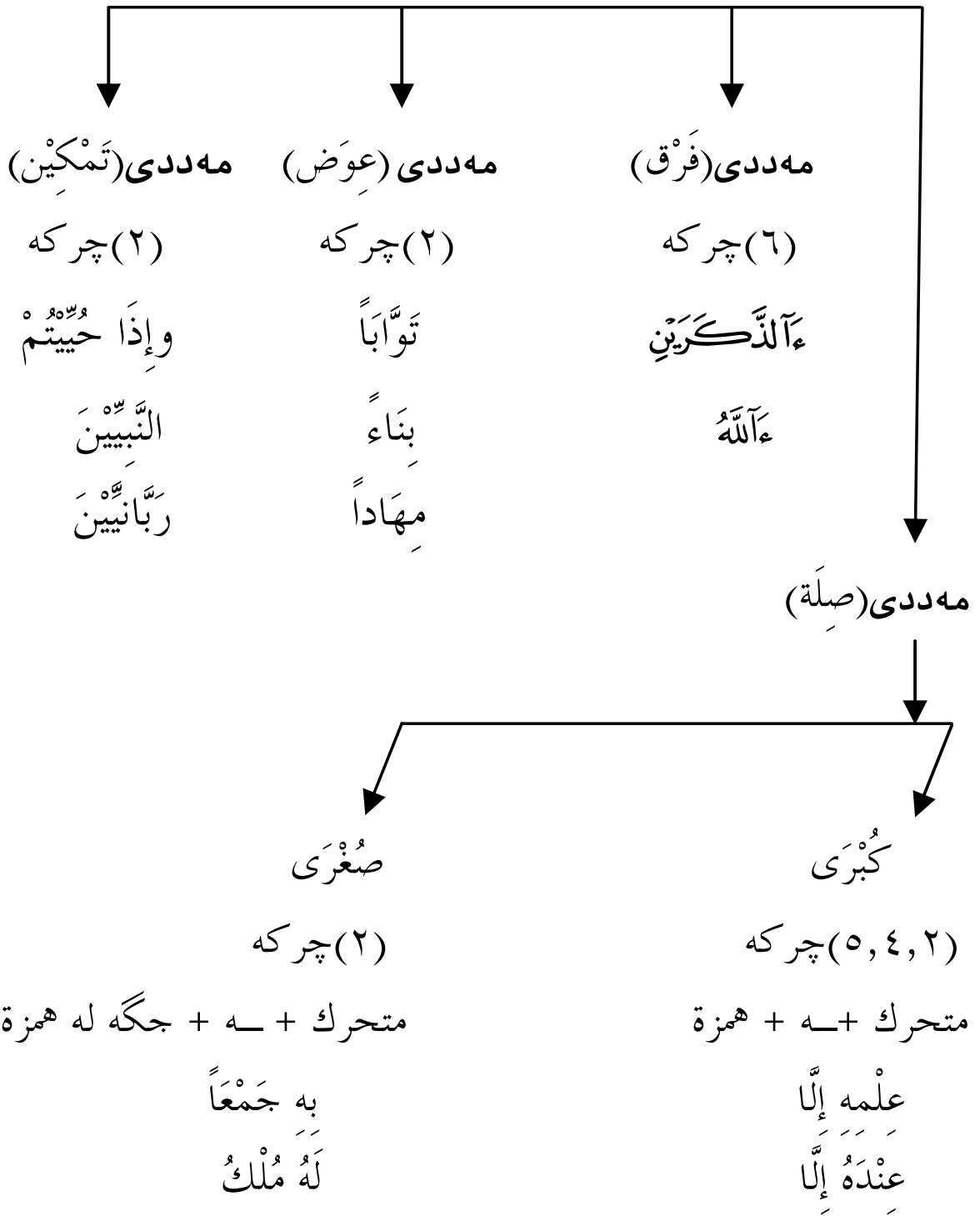

٤- مه ددی (تَمَكِين): ته نها (٢) چرکه دريژ ده کريته وه به بي زيادو که م نه گهر هاتوو له دواي (ياء) يکي (شَدَّة) داره وه (ياء) يکي (ساکن) هات، له م کاته دا (ياء) ه که ي يه که م وا له (ياء) ه که ي دوو هم ده کات (٢) چرکه دريژ بکريته وه بويه پيي ده وتريت مه ددی (تَمَكِين).

نمونه:

(وَإِذَا حِيتِمُ ، النَّبِيِّنَ ، رَبَّانِيَّهٖ ، أَنْتَ وَوَلِيَّهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ،
عَلِيِّنَ ، لِلْحَوَارِيِّينَ ، الْأُمِّيِّينَ) .

هه ندای مه ددی تر

چەند تیبینییه کو چەند هه له یه کی قورئان خوینان

١. چەند له قورئان خوینان مه ددی (طبعی) له (واوالجماعة) دا یاخود (یاء) دا دەرناکهن وهك (كَفَرُوا ، آمَنُوا ، قُتِلُوا ، قَالُوا ، ضَرَبُوا ، فَيَقُولُوا ، ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا ، فِي ، يَدْخُلِ الْإِيمَانُ ، لِإِيْلَافِ ، الَّذِي ، إِنِّي ، رَبِّيَانِي صَغِيرًا ، سِينِينَ..).

٢. پیتی (لام) به قه له وی ده خویننه وه له و شانە دا که له پیش (لام) ه که وه پیتی (ص) و (ط) هاتوو وهك:

(سَيَصَلَى ، يَصَلَى ، يَصَلُونَهَا ، اصْلَوْهَا ، سُلْطَان ، يُصْلِحُ ، يُسَلِّطُ). له کاتی کدا ده بیّت به سووکی بخوینریتته وه ته نها له وشه ی پیروزی (الله) دا نه بیّت به قه له وی ده خوینریتته وه ئەویش به مهرجیک (کسرة) له پیشیدا نه هاتبیّت ..

٣. ئەگەر هاتوو ته نوینی (فتحة) یان (ضممة) یان (کسرة) گه یشت به (همزة الوصل) (أ) ئەوا ته نوینه که وهك خوئی ده خوینینه وه واته ده یکهین به نونی ساکین له پاشاندا (کسرة) یهك ده خهینه ژیرنونه ساکینه که وه دهیدهینه دم وشه که ی دوا ی خوئی وهك:

قَوْمًا ٱللَّهُ ← قَوْمَنَ ٱللَّهُ ← قَوْمَنِ ٱللَّهُ
 أَحَدُ ٱللَّهُ ← أَحَدُنْ ٱللَّهُ ← أَحَدُنِ ٱللَّهُ
 لَهُوَ ٱنْفَضُّوا ← لَهُونَ ٱنْفَضُّوا ← لَهُونِ ٱنْفَضُّوا
 كَرَمَادٍ ٱشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنِ ٱشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنِ ٱشْتَدَّتْ
 جَزَاءَ ٱلْحُسْنَى ← جَزَاءِنِ ٱلْحُسْنَى ← جَزَاءِنِ ٱلْحُسْنَى

٤- ئە گەر هاتوو (همزة) ی (وصل) (ا) له سه ره تاي ئايه ته وه
 هات، ئەوا ئە گەر (لام) ی له گه لدا بوو به (فتحة) ده یخوینینه وه،
 وهك:

ٱللَّهُ ← ٱللَّهُ
 ٱلْيَوْمَ ← ٱلْيَوْمَ
 ٱلنَّارُ ← ٱلنَّارُ

به لام ئە گەر (همزة) ی (وصل) ه كه (لام) ی له گه لدا نه بوو ئەوا
 سه یری سییه م پیت ده که ین به (همزة) که وه، له م کاته دا ئە گەر
 سییه م پیته که (ضممة) ی له سه ر بوو ئەوا (ضممة) بو (همزة) ه که
 داده نیین . وهك:

أَنْظُرُ ← أَنْظُرُ

أَشَدُّ ← أَشَدُّ

أَسْلُكُ ← أَسْلُكُ

أَدْعُ ← أَدْعُ

أَثُلُ ← أَثُلُ

به لام ئه گهر سئیه م پیته که (ضمه) نه بوو واته (کسرة) یان
(فتحة) بوو ئه وا (کسرة) بو (همزة) ه که داده نیین وهک^(١):

أَصْبِرُ ← إِصْبِرْ

أَنْطَلِقُوا ← إِنِطَلِقُوا

أَسْتَغْفِرُ ← اسْتَغْفِرْ

أَنْتَهُوا ← إِنْتَهُوا

أَدْفَعُ ← إِدْفَعْ

أَتَّبِعُوا ← اتَّبِعُوا

(١) وشهی (أَتُّونِي) به (إِيتُونِي) ده خوینریتته وه، ئه مهش له بهر ئه وهی (تاء) ه که له ئه سلدا

(کسرة) ی هه بووه به لام (واو الجماعة) ه که ی دوای وای لیکردووه (ضمه) وه ربگریت.

٥. ئە گەر هاتوو (الف) و (واو) و (یاء) ی (ساکن) (ا، و، ی) له دوایانه وه (همزة الوصل) (ا) هات ئەوا به هیچ شیوهیهک ناخوینرینه وه وهک ئەوهی بوونیان نه بیئت. وهک:

لَفِي الصُّحُفِ ← لَفِ الصُّحُفِ

نَسُوا اللَّهَ ← نَسُ اللَّهَ

وَقِيلَ ادْخُلِ النَّارَ ← وَقِيلَ ادْخُلِ النَّارَ

كَفَرُوا الْحَيَاةُ ← كَفَرُ الْحَيَاةُ

وَقَالَ الْحَمْدُ ← وَقَالَ الْحَمْدُ

فِي النَّارِ ← فِي النَّارِ

٦. هه ندی له خویننه رانی قورئانی پیروز (کسرة) ی ئەم وشانه و

هاوشیوه کانی باش ده رناخه ن:

(كَاذِبِينَ ، بِالذِّينِ ، مَسْكِينِ ، الرَّحْمَانَ الرَّحِيمِ ، كَاتِبِينَ ، سَافِلِينَ ، بِمِثْلِ ، أَرْضَعِيهِ ، نَاصِرِينَ ، الْحَاكِمِينَ ، غَاسِقٍ ، مُتَّصِرِينَ ، خَاسِرِينَ ، وَيَسِّرْ لِي ، حَاسِدٍ ، الظَّالِمِينَ ، سَجِيلٍ ، يَوْمِ الدِّينِ).

٧. نابیت (ضمة) به (واو) بخوینینه وه، ئەویش به وه ده بیت چی له دواى (ضمة) که وه هاتوه یه کسه ر بیخوینینه وه، وه نابیت (کسرة) به (یاء) بخوینینه وه. نموونه:

(وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ ، اذْعُ إِلَى سَبِيلِ ، أَعْلَمُ بِمَنْ ، ائْتِ مَا أُوحِيَ ، نَحْنُ مَحْرُومُونَ ، وَابْتَغِ فِيمَا ، أَكْبَرُ لَوْ ، نَبْغِ فَارْتَدَّا .)

٨. هه ندی له خویننه رانی قورئانی پیروژ پیتی (ز) به (س)

ده خویننه وه ، وهك:

(مِنْ رِزْقِهِ ، أَمْسَكَ رِزْقَهُ)

٩. ئەگەر له سه ر (تاء) ی خرپه (ه) راوه ستاین ئەوا دوو خاله که ی

ناخویننه وه، واته به (هه) یکی (ساکن) ده ریده پرین نموونه:

رَاضِيَةٌ	←	رَاضِيَهُ
مَرْفُوعَةٌ	←	مَرْفُوعَهُ
لَاغِيَةٌ	←	لَاغِيَهُ
مَوَدَّةٌ	←	مَوَدَّهَ

١٠. ئەگەر لە سەر (نون) یا خود (میم) ی (شدة) دار پراوەستاین ئەوا (شدة) که ی دەر دەر پین و مینگەیان دە دەینێ ئەگەر چی (حرکة) که ی دەر نابین، بە لام ئەگەر چگە لە (نون) و (میم) بوو ئەوا تەنها (شدة) که دەر دەر پین بەبێ مینگە نموونه:

فَامَتْحَنُوهُنَّ	←	فَامَتْحَنُوهُنَّ
أَجُورَهُنَّ	←	أَجُورَهُنَّ
لَهُنَّ	←	لَهُنَّ
فِي الْيَمِّ	←	فِي الْيَمِّ
وَهُوَ الْحَقُّ	←	وَهُوَ الْحَقُّ
وَتَبُّ	←	وَتَبُّ

١١. ئەگەر هاتوو (الف و واو) (همزة) ی لە سەر بوو ئەوا (الف و واو) هکه ناخوینریتته وه هک (أَنْشَأْنَاهُنَّ ، لَا يُؤَاخِذُكُمُ ، الْعُلَمَاءُ ، أَمِنَ ، يُؤْتِي ، الَّذِي أَوْثَمِنَ ، تَأْمَنُهُ ، تَأْلَمُونَ).

١٢. ئەگەر هاتوو (واو) (ساکن) بوو وه پێشی (فتحة) بوو ئەوا
 ئەو (واو) ه درێژ ناکرێته وه به لکو به (ساکن) ده خوینرێته وه
 وهك (لِيرُوا ، اتَّقُوا ، وَاخْشَوْا ، تَوَلَّوْا ، فَاسْعَوْا).

وصلی اللہ علی نبینا محمد وعلی الہ وصحبہ وسلم اجمعین

سه رچا وه کان

١. القرآن الکریم .
٢. هداية المستفيد في أحكام التجويد.
٣. الفريد في فن التجويد (هونهري جوان
خویندنه وهی قورئان - وه رگی پرائی: عومهر
خه تتابی .)
٤. من آداب الاسلام لاصلاح الفرد والمجتمع
للشيخ محمد جميل زينو.

=====

له بئلا وکر لوه کلنر

مآپه ری به ههشت

www.ba8.org

islam_kurd_ba8@yahoo.com

کتیبی ژماره ٧٣ ❖